

Nr 64.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för särskild kolonisationsverksamhet inom Norrbottens län; given Stockholms slott den 26 januari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 januari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

Under punkten 103 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, för särskild kolonisationsverksamhet inom Norrbottens län beräkna för budetåret 1934/1935 ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor. Sedan beredningen av ärendet numera slutförts, torde jag få underställa frågan Kungl. Maj:ts prövning.

I skrivelse den 6 december 1933 har *Norrbottens läns hushållningssällskaps egnahemsnämnd* hemställt om ett årligt statsanslag av 37,000 kronor.
Bihang till riksdagens protokoll 1934. 1 saml. Nr 64—65.

nor till kostnaderna för nämndens jordanskaffningsverksamhet i egen regi. Nämnden har framhållit, att förhållandena inom Norrbottens län med bristande arbetstillgång och växande befolkning gjorde det nödvändigt, att länets resurser på jordbrukets område på allt sätt utnyttjades och tillvaratoges. Egnahemsnämnden hade därför sedan ett flertal år utövat jordanskaffning i egen regi. För närvarande hade nämnden sex jordförmedlingsföretag med en total areal av 6,846 hektar i gång. Då de inköpta markerna från början till väsentlig del varit impediment, som krävde odling m. m. till betydande kostnader, hade nämnden av ekonomiska skäl måst framgå med viss försiktighet. De synliga resultaten vore därför ännu blygsamma. Verksamheten hade dock varit förenad med betydande penningutlägg. För att kunna uppehålla denna jordanskaffningsverksamhet erfordrades förenämnda statsbidrag. Nämnden har meddelat följande tabellariska uppställning om förevarande jordanskaffningsföretag.

Jordförmedlingsföretag	Företaget började år	Kolonisationsområdets areal		Antalet egnahems- lotter		Beräknade, på nämnden fallande utgifter under år 1934 kronor
		totala arealen hektar	därav odlings- bart hektar	hittills upplåtna	beräk- nade att ytterli- gare upp- låtas	
<i>Kassa, Pajala s:n</i>	1924	2,900	1,200	11	30	22,000
<i>Tärendö, Tärendö s:n</i>	1928	646	300	—	10	4,000
<i>Näsbyn, Nederkalix s:n</i>	1932	91	5	7	19	—
<i>Salt- och Fetmyran, Arvidsjaur s:n</i>	1932	2,260	1,400	—	100	120,000
<i>Skogshult, Arvidsjaur s:n</i>	1933	271	10	—	—	3,000
<i>Kivijärvi, Korpilombolo s:n</i>	1933	678	100	—	8	4,000
Summa		6,846	3,015	18	167	153,000

Rörande de särskilda företagen inhämtas av nämndens skrivelse huvudsakligen följande.

Kassa jordförmedlingsföretag. Kolonisationsområdet är beläget cirka 18 kilometer söder om Pajala kyrkoby. Sedan vederbörlig lantmäteriför rättning för områdets uppdelning i egnahemslotter avslutats 1926, hade åtgärder vidtagits för torrläggning av cirka 500 hektar välbelägen odlingsmark av god beskaffenhet. Torrläggningföretaget — enligt lantbruksingenjörens förslag upptagande kron diken till en sammanlagd längd av 30 kilometer och kostnadsberäknat till 95,000 kronor — hade under nämndens regi fullbordats i slutet av 1931 med hjälp av bidrag från statens avdikningsanslag. Ytterligare hade i anslutning till av skogsvårdsstyrelsen uppgjord plan utdikats 122 hektar skogs- och myrmark. Skogsdikenas längd utgjorde 7,609 meter. Dessa hade under 1932 slutförts med hjälp av bidrag från anslaget till understödjan- de av vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder. Under 1933 hade näm-

den igångsatt ett nytt skogsdikningsföretag på liknande grunder som det sistnämnda, omfattande 23,351 sträckmeter och kostnadsberäknat till 23,631 kronor. Efter dess slutförande komme ytterligare cirka 425 hektar skogsmark och myrmark att bliva torrlagda.

Upplåtelserna av egnahem, som började 1928, hade resulterat i upplåtelse av 10 jordbrukslägenheter och 1 bostadslägenhet med en sammanlagd areal av 708 hektar. Nybyggarna hade förvärvat sina lotter med tillhjälp av egnahemslån och premielån, och vore deras med ifrågavarande lån förenade skyldigheter i avseende å byggnadsarbeten o. dyl. numera fullgjorda. För närvarande vore ytterligare 8 lotter salulediga. Det finge anmärkas, att det här gällde bildning av egnahem på helt obebyggd och obruten mark och av sådan storlek, att deras innehavare med tiden borde bliva fullt besuttna jordbrukare.

Beträffande ytterligare arbeten, som erfordrades, innan särskilt de inre delarna av området kunde tagas i anspråk för sitt åsyftade ändamål, finge nämnas utdikning av ett par stora odlingsmyrar, belägna längre in på området, samt anläggning av en cirka 12 kilometer lång utfarts- och odlingsväg, som skulle genomlöpa områdets inre delar och möjliggöra utnyttjandet av sistnämnda myrmarker, sedan desamma utdikats. Så snart plan för arbetenas utförande blivit till nämnden överlämnad, avsåges, att arbetena skulle hembjudas till statens arbetslöshetskommission. Även om kommissionen åtog sig arbetet, finge dock egnahemsnämnden såsom uppdragsgivare vara beredd på en hel del ytterligare kostnader för ifrågavarande jordanskaffningsföretag.

Tärendö jordförmedlingsföretag. Området är beläget cirka 12 kilometer söder om Tärendö kyrkoby. Även här hade egnahemsnämnden måst företaga vidlyftiga torrlägningsarbeten, enligt vederbörande lantbruksingenjörs plan upptagande kroniken till en sammanlagd längd av 23,728 meter och kostnadsberäknade till 66,800 kronor. Sedan nämnden hembjudit företaget till statens arbetslöshetskommission, hade företaget under hösten 1933 påbörjats såsom statligt reservarbete. En arbetsstyrka om 35 man vore för närvarande sysselsatt på området. I sin egenskap av uppdragsgivare hade egnahemsnämnden måst svara för arbetarnas och arbetsledningens inkvartering på arbetsplatsen, och hade för detta ändamål på nybyggesområdet uppförts dels en större barackbyggnad för arbetarna jämte tillhörande uthus, dels ett bostadshus för platsledaren och hans familj. Kolonisationsområdet hade genom lantmäteriför rättning 1931 uppdelats i 6 jordbrukslotter. Ytterligare uppdelning planerades, vadan det slutliga antalet nya jordbruksegnahem torde komma att uppgå till cirka 10. Företaget hade under årens lopp dragit betydande kostnader. Fråga vore, om utgifterna komme att täckas av de penningbelopp, som inflöte vid egnahemslotternas försäljning. Tidigast år 1935 torde några egnahemsupplåtelser kunna ske och företaget lämna inkomster i form av köpeskillingar för försålda lägenheter.

Näsbyns jordförmedlingsföretag. Företaget innefattade vissa lägenheter under Näsbyns, Gammelgårdens och Björknäs byar i Nederkalix socken med en areal av drygt 90 hektar. Under sommaren 1932 hade de närmast Kalix municipalsamhälle belägna under Näsbyns by hörande områdena uppdelats i bostadstomter. Hittills hade 7 tomter funnit köpare. På grund av jordens gynnsamma läge alldeles invid Kalix municipalsamhälle hyste egnahemsnämnden ingen oro för ifrågavarande jordförmedlingsföretags slutliga öde. Det vore för övrigt det enda av företagen, som i ekonomiskt hänseende erbjöde full trygghet för nämnden.

Salt- och Fetmyrans jordförmedlingsföretag. Å kolonisationsområdet — för lappmarksförhållanden synnerligen välbeläget i södra Arvidsjaur utmed järnvägen Jörn—Arvidsjaur — hade torrlägningsarbetet igångsatts under sommaren 1932. Endast tack vare att såväl dikningsarbetet som en hel del vägarbeten utfördes av statens arbetslöshetskommission såsom statligt reservarbete samt det förhållandet, att bygden, representerad av Arvidsjaur sockens allmänningsdelägare, bidragit till företaget med det avsevärda beloppet av tillhoppa 160,000 kronor, hade det varit nämnden möjligt att ställa sig i spetsen för detta stora företag och hittills uppfylla därmed förenade ekonomiska förpliktelser. Myrarnas första torrläggning, omfattande grävning av de två huvudavloppen Saltbäcken och Fetbäcken samt ett stort antal kron diken till en sammanlagd längd av 110,000 meter, vore kostnadsberäknad till 493,000 kronor. Kommissionens hithörande arbeten hade fortgått utan avbrott alltsedan juli 1932 med en avsevärd arbetsstyrka (tidtals över 300 man), vadan de för närvarande, tidigare än beräknat, vore till väsentligare del fullgjorda. Endast beträffande Saltbäcken och Fetbäcken återstode en del kompletteringsarbeten, vilka beräknades bliva färdiga under loppet av 1934, då även hittills planerade större vägbyggnader torde till väsentlig del utföras. Under grävningens gång hade emellertid visat sig, att myrområdet ej bleve tillfredsställande torrlagt enbart genom de diken, som det första dikningsförslaget upptog, utan erfordrades ytterligare en del kron diken. Från lantbruksingenjören inföväntat förslag till ytterligare och kompletterande dikning på hela Saltmyran och halva Fetmyran torde komma att omfatta cirka 80 kilometer diken. Plan till kompletterande dikning å återstående del av Fetmyran komme att upprättas sommaren 1934. Båda planerna avsåges skola överlämnas till arbetslöshetskommissionen. Även en del andra produktiva, för områdets vidare utnyttjande särdeles viktiga arbeten, såsom mindre vägbyggen (odlings- och utfartsvägar), ängsröjningar m. m. vore planerade och komme att av nämnden under hand hembjudas till arbetslöshetskommissionen.

Därest statliga reservarbeten å Salt- och Fetmyran komme att fortgå som hittills, syntes nödiga grundförutsättningar hava skapats för detta jordförmedlingsföretags vidare utveckling. Under alla förhållanden finge dock egnahemsnämnden de närmaste åren vidkännas ansevärd utgifter för företaget, nämligen för arbetarnas förläggning och inkvartering, upprättande av förslag till olika arbeten, husbyggen, tillvaratagandet av ved och virke, för lantmäteriförrättningar m. m. Icke minst kännbara bleve nämndens kostnader för administration, ledning och förvaltning. Å andra sidan dröjde det, innan företaget kunde lämna några nämnvärda inkomster i form av köpeskillingar för försålda egnahemslägenheter.

Skogshults jordförmedlingsföretag. Företaget, innefattande hemmanet Skogshult, beläget i närheten av Salt- och Fetmyrans kolonisationsområde, något öster därom och skilt ifrån själva kolonisationsområdet genom Siksjöns kronopark, vore avsett att för framtiden utgöra stöd för arbetet med utnyttjande av Salt- och Fetmyran dels på grund av hemmanets skogstillgång och dels på grund av dess tillgång på naturliga ängar, sedan sänkning av ett par å hemmanet belägna sjöar blivit genomförd. Statens arbetslöshetskommission hade åtagit sig sistnämnda arbete i samband med övriga arbeten på kolonisationsområdet. Efter verkställd sjösänkning torde avkastningen från härigenom uppkomna naturliga ängar komma väl till pass för de blivande nybyggarna på Salt- och Fetmyran.

Kivijärvi jordförmedlingsföretag. Området, som innefattar två hem-

man i Kivijärvi, belägna 15 kilometer från Korpilombolo kyrkoby, Korpilombolo socken, hade god tillgång på naturliga ängar. Såsom nybliven ägare till detsamma hade engnahemsnämnden även blivit intressent med en fjärdedel i ett i trakten pågående utdikningsföretag för torrläggning av cirka 170 hektar, vilket kostnadsberäknats till 35,490 kronor. En del husreparationer hade utförts å hemmanet, vilket tills vidare utarrenderats. Några åtgärder för områdets utnyttjande vore ännu ej vidtagna, men vore det nämndens avsikt att snarast möjligt uppdelat området i lämpliga engnahemsjordbruk.

Till följd av remiss har *statens engnahemsstyrelse* den 15 december 1933 avgivit infortrat utlåtande i ärendet samt därvid anfört i huvudsak följande.

Styrelsen hade genom engnahemsinspektörens resor i Norrbottens län erfarit, att områdena ifråga erbjöde goda betingelser för jordbruk enligt ortens förhållanden. Att inom Norrbotten erhålla kolonisationsområden framstode såsom en synnerligen viktig statsangelägenhet, alldenstund därstädes folkökningen vore jämförelsevis stark och industriens möjligheter att sysselsätta den uppväxande ungdomen syntes avtaga. Dessutom torde bland de industriarbetare, vilka på grund av driftsinskränkning bleve arbetslösa, finnas de, som hade intresse för och kunde övergå till jordbruksarbete. Enär här igångsatta kolonisationsverksamhet å mark, som närmast vore att hänföra till ödebygd, kunde betraktas jämväl såsom ett led i åtgärderna att motverka arbetslösheten genom åstadkommande av arbeten utav bestående värde och till framtida gagn, syntes verksamheten böra lämnas stöd utöver det, som genom förlagslån ur jordförmedlingsfonden kunde ifrågakomma för den i södra och mellersta Sverige förekommande jordanskaffningen genom styckning av befintliga i allmänhet redan odlade jordbruksfastigheter.

I anseende till statsfinansernas läge och utan tillgång till närmare beräkning av verksamhetens finansiering ansåge sig engnahemsstyrelsen för det dåvarande icke kunna tillstyrka högre belopp för ändamålet än 25,000 kronor.

Till följd av anmodan att efter hörande av sökande engnahemsnämnden inkomma med förslag till närmare användning av ett för nästa budgetår till 25,000 kronor begränsat särskilt anslag för ändamålet har *statens engnahemsstyrelse* med yttrande den 10 januari 1934 överlämnat av nämnden i sådant avseende avgivet förslag, vilket styrelsen förordar att läggas till grund för anslagsanvisning för ändamålet. Förslaget är av följande utseende:

Bidrag till bestridande av kostnaderna för verksamhetens centrala ledning och administration (utgifter för löner, resor m. m.)	kronor	5,000
Bidrag till exploateringskostnaderna:		

Kassa jordförmedlingsföretag:

utgifter för förläggning av arbetslöshetskommissionens arbetare, för upprättande av förslag till diverse diknings- och vägarbeten samt för den lokala ledningen av företaget	»	3,000
--	---	-------

Tärendö jordförmedlingsföretag:

utgifter för förläggning av arbetslöshetskommissionens arbetare och arbetsledning m. m., för lantmåteriförrättningar och lokal ledning kronor 2,000

Salt- och Fetmyrans jordförmedlingsföretag:

utgifter för förläggning av arbetslöshetskommissionens arbetare, för upprättande av förslag till diverse arbeten, såsom dikningar, väg- och brobyggen, ängsröjningar m. m., för lantmåteriförrättningar och lokal ledning » 15,000

Summa kronor 25,000.

Egnahemsnämnden har framhållit, att omständigheter kunde inträda, som påkallade vissa mindre jämkningar i det sålunda framlagda förslaget till medlens fördelning.

Departements-
chefen.

Den av Norrbottens läns hushållningssälls-kaps egnahemsnämnd bedrivna jordanskaffningsverksamheten ingår som ett led i strävandena att anskaffa egnahem och bereda ökade utkomstmöjligheter för den i tillväxt varande befolkningen inom Norrbottens län. Erinras må, att statsmakterna i fjol beaktade angelägenheten av att stödja dylika strävanden, i det riksdagen 1933 på Kungl. Maj:ts förslag anvisade ett anslag å 40,000 kronor för understödjande av den av G. E. Broms' egnahemsstiftelse bedrivna kolonisationsverksamheten inom Keräs-joki och Keräs-jänkkä skifteslag i Karl Gustafs socken. Lika med statens egnahemsstyrelse anser jag statsbidrag böra lämnas även för den av förberörda egnahemsnämnd utövade kolonisationsverksamheten, vilken i stor utsträckning bedrivs och även framgent avses att bedrivas i samarbete med statens arbetslöshetskommission. Sålunda tillstyrker jag egnahemsstyrelsens förslag, att för budgetåret 1934/1935 måtte av riksdagen för ändamålet äskas ett anslag av 25,000 kronor. Detta torde, enligt närmare bestämmelser av Kungl. Maj:t, få användas i huvudsaklig överensstämmelse med den av egnahemsstyrelsen tillstyrkta planen. Jag anser mig böra tillägga, att förevarande anslagsanvisning icke får anses prejudicera till beviljande av anslag för ändamålet för kommande år.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för särskild kolonisationsverksamhet inom Norrbottens län anvisa för budgetåret 1934/1935 under nionde huvudtiteln ett *extra reservationsanslag* av 25,000 kronor.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Rune Thygesen.